

Året 2015

Medvirkning, fag- og tjenesteutvikling og samfunnsinnovasjon

Fra gründeren

Den 11. desember delte KREM ut årets priser til lykkelige vinnere. Anledningen var organisasjonens 10 års-jubileum. Hjulvisprisen er tidligere delt ut til blant andre tidligere arbeidsminister Bjarne Håkon Hanssen og tidligere statssekretær Gina Lund, nåværende direktør i VOX. I år var tiden moden for å gi en særlig utmerkelse til direktøren i Ferd sosiale entreprenører, Katinka Greve Leiner, kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen og seriegründer Truls Berg, for deres personlige mot og mangeårige innsats for å synliggjøre verdien av sosial innovasjon og de nye og bedre løsningene.

Hjulvisprisen er en utmerkelse for et langsiktig fokus, for nysgjerrighet og åpenhet, for smartere og bedre løsninger på samfunnsutfordringene. Hjulvisprisen tildeles mennesker som har utvist særlig mot og urokkelig tro på at en bedre framtid handler om mer enn økte bevilgninger, og som samtidig har utvist vilje, evne og forståelse for verdien av kreativitet, annerledeshet og samhandling på tvers. Vi håper, på samfunnets vegne, at utmerkelsen inspirerer vinnerne til å fortsette å *kreme*. Å kreme betyr å realisere egne samfunnsbyggende visjoner, gjennom å ta i bruk egne ressurser og samhandle på tvers, på måter som gir trippel effekt.

KREM omtaler seg selv som en samfunnsinnovatør, og for oss innebærer sosialt entreprenørskap å identifisere samfunnsutfordringer, for deretter arbeide for å løse eller forbedre disse på nye, innovative måter, i samarbeid med det offentlige. Sosialt entreprenørskap har vist seg å være et nyttig verktøy i prosesser som myndiggjør, som åpner for delt ansvar, og løsninger som baserer seg på fag, forskning, politikk og erfaring. Det handler om å gjøre flere ting samtidig – skape nye og bedre løsninger på samfunnsutfordringene, skape arbeidsplasser og samtidig samutvikle de offentlige tjenestene. Vi er i tillegg svært opptatt av at innsatsen skal bidra til innovasjon, strukturelle endringer.

Innovasjon og entreprenørskap er viktige faktorer både for økonomisk og sosial verdiskaping, og er sentrale elementer i utvikling av et bærekraftig velferdssamfunn. Sosialt entreprenørskap er et felt i vekst, preget av enkeltmennesker og relativt få virksomheter og organisasjoner. De er sosiale gründere som har teft for noe som ennå ikke finnes. De befinner seg ofte "på grasrota", og er utforskende, utholdende og villige til å ta risiko. De er drevet av visjoner, verdier og ønsket om å skape en bedre verden. For dem er penger gjerne mer et virkemiddel for å kunne fortsette sitt arbeid, enn et mål i seg selv. Sosialt entreprenørskap organiseres ofte i hybride virksomheter, som tar opp i seg elementer fra offentlig sektor, frivillig sektor og privat næringsliv, og møter behov i samfunnet som verken etablerte bedrifter eller velferdsstaten har tatt tak i. De sosiale entreprenørene utfordrer rådende idéer om hva forretningsvirksomhet er, og hvordan innovasjon skapes. De vokser fram i rommet mellom det offentlige, det frivillige og næringslivet, og kan oppfattes som en reaksjon på at det vi har i dag, ikke lengre er tilstrekkelig. Språk, forretningsforståelse, måleindikatorer og det offentliges tradisjonelle eierskap til løsningene på sosiale utfordringer, utfordres av denne dobbeltsidige måten å drive velferdsutvikling på.

Sett innenfra er dette et relativt mangfoldig felt, med sosiale entreprenører på flere samfunnsområder; helse, omsorg, utdanning, arbeid, næringsutvikling, gjeldsrådgiving, miljø og bistandsarbeid. Kundene er ofte ikke betalingsdyktige, og for mange sosiale entreprenører handler hverdagen om kampen for å overleve gjennom å tilpasse seg de relativt få finansieringsformene som finnes. Samtidig er pågangsmotet stort og de kreative løsningene mange.

Sosialt entreprenørskap kan være et *supplement*, en pioner eller innovatør som viser nye veier, og fungerer som et nødvendig korrektiv til de tjenester og den politikk som føres innenfor rammen av en offentlig velferdsstat. Det kan også være del av en modellen hvor sosialentreprenørene går inn som *brobyggere* mellom brukere, kunder og ansatte, og mellom offentlig forvaltning og næringsliv. Innenfor denne retningen har man fokus på å utvikle de nye løsningene sammen. Sist men ikke minst kan sosialt entreprenørskap representere et felleskap med nye idéer, som kan legge grunnlaget for et kreativt partnerskap som utvikler nye veier til sosial innovasjon, også kalt Innovasjonslinjen. Så langt har derimot de sosiale entreprenørene i stor grad blitt synlige som et alternativ, noen som går inn og løser sosiale problemer som det offentlig ikke har lyktes i å løse. Kanskje er det noe av årsaken til at samarbeid med næringslivet, for flere av de sosiale entreprenørene, oppleves som en krevende utfordring.

Dagens dominerende bedriftsmodell ble første gang formalisert i selskapslovgivningen i Storbritannia på midten av 1800-tallet. Nyskapingen førte med seg en enorm frigjøring av kapital, som muliggjorde investeringer i store infrastrukturprosjekter. Den førte også med seg en rask oppblomstring av småbedrifter, som gav folk levebrød og tilgang til varer og tjenester som tidligere bare hadde vært tilgjengelig for de rike. Men med denne modellen ble forbindelseslinjene mellom de menneskene som investerte i bedrifter og samfunnet for øvrig kuttet. De sosiale entreprenørene og innovatørene skriver bedriftene sine inn i samfunnsordenen igjen, til adskillig skepsis fra både *Big business* og *Big government*, som har vent seg til at bedriftene skal være eksternaliteter i deres verden, sier professor ved BI, Benedicte Brøgger. Likevel klarer stadig flere å få til gode bedrifter, og demonstrerer med det at det er mulig å lykkes med en noe annen forretningslogikk.

Det er derimot tungt å gå opp nye institusjonelle spor. Det trengs nye kapitalformer, nye måter å tenke om avkastning på og nye markedsmekanismer, og det tar tid. Det handler om langsiktig utålmodighet og evnen til å ha flere baller i luften samtidig. Håpet er at også mer tradisjonelle bedrifter skal la seg inspirere og selv bidra til å skape "delte verdier", og at dette kan foregå på måter som både gir positive effekter for bedriftene, lokalsamfunnet og storsamfunnet.

I 2015 har det vært økende fokus på sosialt entreprenørskap. Tilskuddsposten er økt og flere av fondene våre har oppdaget arbeidsformen. Akademia tar for alvor tak og skaper formaliseringer av ulike studier, og konsulentene fester grepet. Året har vært preget av flere og større løft for å fremme sosialt entreprenørskap som virkemiddel i arbeidet med å skape et bærekraftig velferdssamfunn. Kunnskapsdepartementet inviterte den 23. februar til frokostmøte med fokus på hva som skal til for mer bruk av sosialt entreprenørskap. Den 2. mars var sosialt entreprenørskap tema da Innovasjon Norge og Ferd arrangerte en paneldebatt på Sentralen. Den 18. mars var flere norske og internasjonale aktører samlet i Oslo rådhus, etterfulgt av en større nordisk konferanse på Kolbotn den 19. mars. 7. mai gikk den årlige PFC konferansen (Partnership for Change) av stabelen med folk fra både inn- og utland, og 15.–17. august var sosialt entreprenørskap tema på flere av arrangementene under Arendalskonferansen. Den 3. november gikk den sjettede Ferd-konferansen av stabelen og den 16. november var det fullt hus på konferansen om sosialt entreprenørskap og innovasjon på Stortinget. Endelig ga iherdig innsats resultat. "Virke Sosial innovasjon" er etablert og med det, en fagarena for de sosiale entreprenørene og innovatørene, hvor vi sammen med andre medlemmer skal fremme en bærekraftig samfunnsutvikling. KREM har også vært en aktiv aktør både i planlegging og gjennomføring av størstedelen av disse arrangementene, og har i tillegg bidratt til produksjon av artikler og innspill til så vel Byrådet i Oslo kommune, Kunnskapsdepartementet, KS, Innovasjon Norge og i oppfølgingen av Ferdkonferansen.

Det er svært meningsfullt, både personlig og faglig, å være en del av erfaringene og samtidig bidra til å øke samhandlingen på tvers av de tradisjonelle samfunnssektorene. Vi gleder oss til det videre arbeidet.

Skien 14. mars 2016

Hilde Dalen
Luftslottsarkitekt og Regnbuemaker
Gründer og innovatør